

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Факультет № 6
Кафедра кримінального права та кримінології

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Сучасні доктрини кримінального права»
обов'язкових компонент освітньої програми третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти

спеціальність – 081 «Право»

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 25.09.2023 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 21.09.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 22.09.2023 № 8

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального права та кримінології
(протокол № 7 від 28.08.2023)

Розробники:

1. Завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Харченко В. Г..
2. Професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Ємельянов В. П.
3. Професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Шульга А. М.

Рецензенти:

1. В. о. завідувача кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат юридичних наук, доцент Рибалко Г. С.
2. Професор кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Яценко А. М.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Сучасні доктрини кримінального права» є: визначення загальних тенденцій розвитку науки кримінального права; ознайомлення зі станом основних проблем кримінального права та науковими пропозиціями щодо їх вирішення; з'ясування шляхів розвитку методології кримінального права; визначення напрямків розвитку поглядів на кримінально-правову політику та її реалізацію в законодавстві; аналіз перспективних наукових позицій, засвоєння знань про різноманітні наукові підходи щодо визначення основних категорій кримінального права; з'ясування шляхів вирішення актуальних питань; визначення перспектив імплементації положень міжнародного та зарубіжного кримінального права в національне законодавство.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни потребує звернення також до положень суміжних наукових галузей, особливо таких як конституційне право, теорія держави і права, кримінологія, кримінально-виконавче право, кримінальне процесуальне право, адміністративне право, міжнародне право.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: загальні сучасні тенденції розвитку кримінально-правової науки; сучасні та перспективні методи кримінально-правових досліджень; перспективні теоретичні підходи до кримінально-правової політики; пропозиції наукового вирішення проблем кримінального закону; сучасні тенденції вчення про кримінальне правопорушення та його склад; недоліки та суперечливості у чинному кримінальному законодавстві та існуючі в науці пропозиції щодо вдосконалення закону; перспективи імплементації положень міжнародного та зарубіжного кримінального права в національне законодавство.

вміти: використовувати досягнення науки кримінального права у власних наукових дослідженнях; самостійно працювати з першоджерелами та спеціальною юридичною літературою з кримінального права; аналізувати спірні питання в кримінальному праві та законодавстві; обґрунтовувати власну позицію стосовно вирішення актуальних проблем кримінального права; вести наукову полеміку та аналізувати стан наукової дискусії, формулювати та обґрунтовувати теоретичні висновки та рекомендації по вдосконаленню чинного законодавства; користуватися загальними та спеціальними методами ведення наукових досліджень.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність	Здатність застосовувати концептуальні та методологічні знання для вирішення значущих проблем у галузі держави і права, що передбачає застосування правових інститутів, норм, наукових положень, доктрин, принципів, а також організацію і проведення досліджень із подальшим впровадженням інновацій в практично-перетворювальну діяльність.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-3	Здатність бачити поліваріативність підходів до розв'язання сформульованої проблеми, а також сформувати алгоритм її вирішення.
	ЗК-4	Здатність застосовувати знання під час наукового пошуку і у практичних ситуаціях.
	ЗК-9	Здатність генерувати нові ідеї (креативність), синтезувати комплексні ідеї.
	ЗК-10	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
	ЗК-11	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).
	ЗК-12	Здатність працювати в міжнародних наукових проектах.
	ЗК-13	Здатність розробляти наукові проекти та управляти їх реалізацією.
	ЗК-15.	Здатність оцінювати результати наукових досліджень інших науковців за об'єктивними критеріями.
Фахові компетентності (ФК)	ФК-4	Формування концептуального знання щодо форм впливу практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.
	ФК-6	Формування навичок проведення порівняльно-правових досліджень окремих інститутів права.
	ФК-8	Формування умінь застосовувати традиційні та новітні методи й інструменти наукового пошуку.
	ФК-9	Формування навичок застосування міждисциплінарного підходу в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.
	ФК-10	Формування умінь ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення правових норм, а також знання практики їх застосування.
	ФК-11	Формування умінь критично оцінювати результати наукових пошуків, інноваційний характер одержаних результатів і на цій основі підвищувати рівень своєї професійної діяльності, включаючи безперервний саморозвиток та самовдосконалення.
	ФК 13.	Формування умінь і навичок доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію про ідеї, проблеми, ухвалені рішення, досвід та аргументації;

		відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності.
	ФК 14.	Формування умінь і навичок самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.
	ФК 15.	Формування умінь і навичок самостійно готувати проекти актів правозастосування, включаючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та умотивованості
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН 2.	Володіти сучасними методами наукового дослідження; вміти застосовувати їх в процесі вирішення правової проблематики, в тому числі шляхом генерації нових ідей.
	ПРН 6.	Вміти використовувати здобутки теорії права, інших правових наук під час здійснення комплексних досліджень, а також розв'язання проблем окремої групи правових відносин.
	ПРН 7.	Вміти використовувати міжнародний досвід при вирішенні наукової проблематики; визначати вплив міжнародних правових стандартів під час їх порівняння із вітчизняними.
	ПРН 8.	Здійснювати взаємодію із суб'єктами, які не належать до наукової спільноти, задля визначення проблем, що турбують суспільство, а також поширення правових знань і наукових даних.
	ПРН 9.	Знати концептуальні засади правотворчості, правових регулювання і застосування; способи опрацювання юридичної інформації з метою вирішення правової проблематики.
	ПРН 11.	Демонструвати здатність до критичного аналізу чинного законодавства, практики його застосування, розробки проектів нормативно-правових актів із обґрунтуванням власної позиції щодо необхідності їх прийняття.
	ПРН 12.	Вміти самостійно готувати проекти актів правозастосування у різних сферах професійної діяльності, включаючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.
	ПРН 14.	Вміти вільно спілкуватись з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, науковою спільнотою, суспільством у цілому, критично осмислювати та оцінювати окремі наукові дослідження із відповідної правової проблематики.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Сучасні доктрини стосовно визначення поняття «кримінальне право», криміналізації та декриміналізації діянь

Відсутність єдності щодо кількості значень поняття «кримінальне право». Згідно з однією позицією існує чотири значення цього поняття: 1) кримінальне право як галузь законодавства; 2) кримінальне право як галузь права; 3) наука кримінального права; 4) кримінальне право як навчальна дисципліна. Інша позиція виділяє три значення цього поняття: 1) кримінальне право як галузь права; 2) наука кримінального права; 3) кримінальне право як навчальна дисципліна, тобто ототожнюється з поняттям кримінального права як галузі законодавства та як галузі права. Суперечливість останньої позиції п. 8 рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 р. № 15-рн/2004. Джерела кримінального законодавства та кримінального права. Кримінальний кодекс України як єдине джерело кримінального законодавства. Джерела кримінального права: Конституція України, КК України, міжнародні договори, рішення Конституційного Суду України, постанови Пленуму Верховного Суду України. Предмет, метод, завдання та функції кримінального законодавства. Зміст кримінального права як галузі права: кримінальне законодавство, принципи кримінального права, правозастосування, правотворчість. Предмет і методи науки кримінального права, зміст науково визначених підстав та принципів криміналізації (декриміналізації) діянь.

Тема № 2. Сучасні доктрини про кримінальну відповідальність та обставини, що виключають можливість її застосування

Два наукові погляди на кримінальну відповідальність та розгляд її у вузькому та широкому розуміннях. Розгляд кримінальної відповідальності у вузькому розумінні, тобто як реакцію держави на вчинене в минулому кримінальне правопорушення та як несприятливі наслідки для винної особи після вчинення кримінально караного діяння, котра має назву як негативна (ретроспективна) кримінальна відповідальність. Розгляд кримінальної відповідальності у широкому розумінні, тобто як комплексного кримінально-правового інституту, в якому у нерозривному діалектичному зв'язку перебувають негативний (ретроспективний) та позитивний (проспективний) аспекти кримінальної відповідальності, оскільки кримінальний закон не тільки передбачає несприятливі наслідки за вчинення кримінально-протиправного посягання, але й містить норми, які стимулюють правомірну поведінку. Форми реалізації негативної та позитивної кримінальної відповідальності. Обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності. Класифікація цих обставин у сучасній науці.

Тема № 3. Сучасні доктрини про кримінальне правопорушення та його склад у кримінальному законі, а також про правомірний вчинок (правомірну поведінку) та кваліфікацію діянь

Кримінальне правопорушення, тобто вчинюване в реальній дійсності кримінально-протиправне посягання, що є вольовим та свідомим вчинком людини. Використання принципу соціального натуралізму при розгляді кримінального правопорушення, вчинюваного в реальній дійсності. Ознаки та елементи кримінального правопорушення, вчиненого в реальній дійсності. Поняття та ознаки складу кримінального правопорушення. Співвідношення елементів кримінального правопорушення та ознак складу кримінального правопорушення. Кримінально-правове значення правомірного вчинку (правомірної поведінки). Співвідношення об'єкта кримінально-протиправного посягання та ознак об'єкта у складі кримінального правопорушення, об'єкта та предмета кримінального правопорушення. Потерпілий від кримінально-протиправного посягання. Співвідношення об'єктивної сторони вчиненого кримінально-протиправного посягання та ознак об'єктивної сторони у складі кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення. Погляди науковців стосовно можливості визнання суб'єктом кримінального правопорушення юридичної особи, а також держави. Співвідношення суб'єктивної сторони кримінально-протиправного посягання та ознак суб'єктивної сторони у складі кримінального правопорушення. Кваліфікація кримінального правопорушення та правомірного вчинку (правомірної поведінки). Підстави кваліфікації.

Тема № 4. Сучасні доктрини щодо відповідальності залежно від стадії вчинення діяння, співучасті та множинності кримінальних правопорушень

Наукові визначення стадій вчинення діяння та співучасті за національним кримінальним правом. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті. Теоретично-практичні проблеми співучасті в науці кримінального права. Теорії співучасті (акцесорна, неакцесорна, змішана). Види співучасників, критерії їх розподілу. Форми співучасті: об'єктивний та суб'єктивний критерії розподілу форм співучасті. Причетність до кримінального правопорушення та її види; відмежування причетності від співучасті. Теоретичне визначення множинності кримінальних правопорушень як інституту Загальної частини кримінального права. Соціальна та юридична характеристика множинності кримінальних правопорушень, їх значення. Проблеми множинності в науці кримінального права. Наукові погляди стосовно неточності поняття «сукупність кримінальних правопорушень» та заміни його поняттям «сукупність складів кримінальних правопорушень».

Тема № 5. Сучасні доктрини стосовно кримінально-правового захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності

Соціальна обумовленість кримінально-правового забезпечення прав на об'єкти інтелектуальної власності. Співвідношення понять «результати творчої діяльності» та «засоби індивідуалізації товарів і послуг». Визначення предмету кримінального правопорушення щодо прав на об'єкти інтелектуальної власності. Бланкетний характер кримінально-правових норм та об'єктивність такої законодавчої конструкції. Співвідношення норм про кримінальні правопорушення щодо прав на об'єкти інтелектуальної власності з іншими нормами, передбаченими КК України. Проблема встановлення суспільно небезпечних наслідків, що обумовлюють підстави кримінальної відповідальності у разі порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності. Критерії визначення порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності закінченим кримінальним правопорушенням. Особливості характеристики психічної діяльності винного у цьому кримінальному правопорушенні. Питання відповідальності за необережне ставлення винного до самого факту порушення та спричиненої таким порушенням шкоди. Ознаки спеціального суб'єкта кримінального правопорушення прав на об'єкти інтелектуальної власності, його види, ознаки, значення. Проблема щодо обґрунтованості вікового порогу кримінальної відповідальності за порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності. Питання визнання юридичних осіб суб'єктами такого кримінального правопорушення в науці кримінального права.

Тема № 6. Сучасні доктрини про відповідальність за кримінальні правопорушення проти власності

Наукові погляди стосовно законодавчого визначення кримінальних правопорушень проти власності як приклад неточності назви Розділу VI Особливої частини КК України та пропозиції щодо уточнення назви цього розділу, оскільки предметом посягань тут виступає лише майно чи право на майно або дії майнового характеру, але не спеціальні предмети, не об'єкти права інтелектуальної власності або довкілля. Предмет кримінальних правопорушень проти власності. Питання класифікації кримінальних правопорушень проти власності. Зміст поняття «викрадення» та співвідношення його з поняттям «розкрадання», яке мало місце у колишньому вітчизняному кримінальному законодавстві та міститься у кодексах зарубіжних країн, а також співвідношення понять «відкрите викрадення» та «грабіж».

Тема № 7. Сучасні доктрини щодо кримінально-правового забезпечення охорони довкілля

Проблеми визначення підстав та умов встановлення кримінальної відповідальності за посягання як на довкілля в цілому так і окремі його елементи. Питання пов'язані із бланкетним характером кримінально-правових норм, що встановлюють відповідальність за посягання як на довкілля в цілому так і окремі його елементи. Взаємозв'язок природоохоронних норм національного й міжнародного кримінального законодавства. Співвідношення норм про кримінальні правопорушення проти довкілля з іншими нормами, передбаченими КК України та іншими нормативними актами. Різноманітність наукових поглядів на юридичну природу вчення про об'єкт кримінального правопорушення у контексті охорони довкілля в цілому так і окремих його елементів. Дискусійність у науці кримінального права щодо класифікації видів об'єктів кримінальних правопорушень проти довкілля та його елементів. Відмінність наукових підходів до встановлення предмета кримінальних правопорушень проти довкілля та окремих його елементів. Співвідношення довкілля та його елементів із загальновизнаним розумінням предмета правопорушення. Теоретико-прикладні проблеми визначення суспільно небезпечного діяння кримінальних правопорушень проти довкілля та його елементів. Сучасний погляд на визначення суспільно небезпечних наслідків посягань на довкілля та його окремі елементи. Науковий плюралізм у питанні існування юридичної формули «діяння є наслідком» у контексті кримінально караних посягань на довкілля та його окремі елементи. Критерії визначення посягання на довкілля та його окремі елементи закінченим кримінальним правопорушенням. Особливості наукових точок зору на проблему розуміння суб'єкта кримінальних правопорушень проти довкілля. Дискусійність навколо питання визнання юридичних осіб суб'єктами кримінально протиправних посягань на довкілля та його окремі елементи. Різноманітність поглядів на питання класифікації суб'єктів кримінальних правопорушень проти довкілля та окремих його елементів. Проблематика пов'язана із спеціальним суб'єктом кримінальних правопорушень проти довкілля та його окремих елементів. Характеристика психічного ставлення винного у посяганні на довкілля та його окремі елементи у різних наукових поглядах сучасності. Наукові підходи та правозастосовний досвід у питанні встановлення видів вини у кримінальних правопорушеннях проти довкілля та його окремих елементів. Плюралізм думок щодо існування третьої штучної форми вини – складної (подвійної, змішаної), у кримінальних правопорушеннях проти довкілля та окремих його елементів. Покарання та інші заходи кримінально-правового характеру щодо суб'єктів кримінальних правопорушень проти довкілля та окремих його елементів. Наукові позиції щодо доцільності застосування покарання у виді позбавлення волі за кримінальні правопорушення проти довкілля та окремі його елементи.

Тема № 8. Сучасні доктрини про відповідальність за терористичні злочини та кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

Наукові погляди про тероризм як складне, багатовимірне та багаторівневе явище реальної дійсності, рівні тероризму (тероризм у вузькому, широкому та найбільш широкому розумінні) та відмітні риси тероризму: Співвідношення терористичних злочинів та складів злочинів, за якими кваліфікуються терористичні діяння. Відмежування тероризму від загальносоціальних явищ дійсності (терор, війна, агресія, геноцид), від кримінально караних діянь з ознаками тероризування (вимагання, примушування до певних дій тощо), а також від суміжних насильницьких діянь (диверсія, піратство, бандитизм, умисне вбивство, вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб, хуліганство, вчинене із застосуванням вибухових речовин чи вибухових пристроїв).

Наукові погляди щодо поняття та видів кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Зміст хуліганських діянь як кримінально-протиправних посягань, що вчиняються в реальній дійсності та як складів кримінальних правопорушень. Види реально вчинюваних хуліганських діянь та складів хуліганських кримінальних правопорушень.

Особливості суб'єкта втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1: Сучасні доктрини стосовно визначення поняття «кримінальне право», криміналізації та декриміналізації діянь	20	4	6	-	-	10	екзамен
Тема № 2: Сучасні доктрини про кримінальну відповідальність та обставини, що виключають можливість її застосування	18	4	4	-	-	10	
Тема № 3: Сучасні доктрини про кримінальне правопорушення та його склад у КК, а також про правомірний вчинок (поведінку) та кваліфікацію діянь	20	6	6	-	-	8	
Тема № 4: Сучасні доктрини щодо відповідальності залежно від стадії вчинення діяння, співучасті та множинності кримінальних правопорушень	18	4	4	-	-	10	
Тема № 5: Сучасні доктрини стосовно кримінально-правового захисту прав на об’єкти інтелектуальної власності	18	4	4	-	-	10	
Тема № 6: Сучасні доктрини про відповідальність за кримінальні правопорушення проти власності	18	4	4	-	-	10	
Тема № 7: Сучасні доктрини щодо кримінально-правового забезпечення охорони довкілля	18	4	4	-	-	10	
Тема № 8: Сучасні доктрини про відповідальність за тероризм та кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	20	6	6	-	-	8	
Всього за семестр № 3:	150	36	38	-	-	76	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1: Сучасні доктрини стосовно визначення поняття «кримінальне право», криміналізації та декриміналізації діянь	20	2	2	-	-	16	екзамен
Тема № 2: Сучасні доктрини про кримінальну відповідальність та обставини, що виключають можливість її застосування	18	2	2	-	-	14	
Тема № 3: Сучасні доктрини про кримінальне правопорушення та його склад у КК, а також про правомірний вчинок (поведінку) та кваліфікацію діянь	20	2	2	-	-	16	
Тема № 4: Сучасні доктрини щодо відповідальності залежно від стадії вчинення діяння, співучасті та множинності кримінальних правопорушень	18	-	2	-	-	16	
Тема № 5: Сучасні доктрини стосовно кримінально-правового захисту прав на об’єкти інтелектуальної власності	18	2	2	-	-	14	
Тема № 6: Сучасні доктрини про відповідальність за кримінальні правопорушення проти власності	18	2	2	-	-	14	
Тема № 7: Сучасні доктрини щодо кримінально-правового забезпечення охорони довкілля	18	2	2	-	-	14	
Тема № 8: Сучасні доктрини про відповідальність за тероризм та кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	20	2	2	-	-	16	
Всього за семестр № 3:	150	14	16	-	-	120	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Завдання що виносяться на самостійну роботу	Література:
Тема № 1: Сучасні доктрини стосовно визначення поняття «кримінальне право», криміналізації та декриміналізації діянь:	
1) зміст чотирьох значень поняття «кримінальне право», 2) предмет, метод, завдання та функції кримінального законодавства, 3) зміст кримінального права як галузі права, принципи кримінального права, 4) джерела кримінального законодавства та кримінального права, 5) наука кримінального права, предмет та методи науки кримінального права, 6) науково визначені підстави та принципи криміналізації та декриміналізації діянь, співвідношення з принципами кримінального права, 7) кримінальне право як навчальна дисципліна, доктринальні особливості викладу навчального матеріалу у різних виданнях підручників.	<p>Нормативні акти: 1 – 3, 13.</p> <p>Основна література: 1 – 6.</p> <p>Додаткова: 1, 2.</p>
Тема № 2: Сучасні доктрини про кримінальну відповідальність та обставини, що виключають можливість її застосування:	
1) наукові погляди на сутність кримінальної відповідальності, 2) зміст негативної (ретроспективної) кримінальної відповідальності, 3) зміст позитивної (проспективної) кримінальної відповідальності, 4) розгляд кримінальної відповідальності у вузькому та широкому розуміннях, 5) форми реалізації негативної та позитивної кримінальної відповідальності, 6) підстава (підстави) кримінальної відповідальності, 7) обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності, класифікація цих обставин, 8) наукові підходи стосовно обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, та їх місце в системі обставин, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності,	<p>Нормативні акти: 1, 2.</p> <p>Основна література: 2 – 6.</p> <p>Додаткова: 1 – 6, 14, 23, 52.</p>
Тема № 3: Сучасні доктрини про кримінальне правопорушення та його склад у КК, а також про правомірний вчинок (поведінку) та кваліфікацію діянь:	
1) кримінальне правопорушення як вчинене в реальній дійсності вольове та свідоме кримінально-протиправне посягання, його ознаки та елементи. 2) види вчинюваних в реальній дійсності кримінальних правопорушень (кримінально-протиправних посягань), 3) склади кримінальних правопорушень, передбачених КК України, 4) сучасні доктрини про види складів кримінальних правопорушень, 5) співвідношення між елементами кримінально-протиправного посягання та ознаками складу кримінального правопорушення, 6) Наукова дискусія стосовно загального визначення об'єкта кримінального правопорушення, 7) наукова дискусія стосовно можливості визнання суб'єктом кримінального правопорушення юридичної особи та держави, 8) поняття та види кримінальних проступків, 9) особливості складів кримінальних проступків, 10) доктрини стосовно кримінально-правового значення правомірних вчинків (правомірної поведінки), та доктрини відносно ознак складу правомірного вчинку, особливості ознак правомірного вчинку у порівнянні із загальними ознаками обставин, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності, 11) кваліфікація кримінальних правопорушень та правомірних вчинків (правомірної поведінки).	<p>Нормативні акти: 1, 2.</p> <p>Основна література: 2 – 6, 10 – 15.</p> <p>Додаткова: 7 – 17.</p>

Тема № 4: Сучасні доктрини щодо відповідальності залежно від стадії вчинення діяння, співучасті та множинності кримінальних правопорушень:		
	1) теоретичні питання щодо незакінченої кримінально-протиправної діяльності 2) наукове визначення співучасті, об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті, 3) вирішення питань правомірності добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення та відмінності від дієвого каяття; 4) питання видів умислу при співучасті у кримінальному правопорушенні, 5) проблеми множинності у науці кримінального права, наукові погляди стосовно неточності поняття «сукупність кримінальних правопорушень» та зміни його на поняття «сукупність складів кримінальних правопорушень».	Нормативні акти: 1, 2, 5, 6, 14, 17. Основна література: 2 – 6, 10 – 15. Додаткова: 18 – 22, 52.
Тема № 5: Сучасні доктрини стосовно кримінально-правового захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності:		
	1) співвідношення понять «результати творчої діяльності» та «засоби індивідуалізації товарів і послуг», 2) визначення предмету кримінального правопорушення щодо прав на об'єкти інтелектуальної власності, 3) проблеми встановлення суспільно небезпечних наслідків при порушенні прав на об'єкти інтелектуальної власності, 4) дискусійні питання стосовно визнання юридичної особи суб'єктом такого кримінального правопорушення.	Нормативні акти: 1 – 4, 14. Основна література: 7 – 15. Додаткова: 24 – 28.
Тема № 6: Сучасні доктрини про відповідальність за кримінальні правопорушення проти власності:		
	1) особливості предмета кримінальних правопорушень, ознаки яких передбачені у Розділі VI Особливої частини КК України та наукові погляди щодо неточності назви цього Розділу, 2) питання класифікації передбачених у цьому Розділі діянь, 3) зміст поняття «викрадення» та співвідношення його з поняттям «розкрадання», яке було у колишньому національному законодавстві та міститься у кодексах багатьох інших країн, 4) співвідношення понять «відкрите викрадення» і «грабіж».	Нормативні акти: 1 – 4, 14, 16 Основна література: 7 – 15. Додаткова: 29 – 32.
Тема № 7: Сучасні доктрини щодо кримінально-правового забезпечення охорони довкілля:		
	1) дискусії стосовно об'єктів та предметів кримінальних правопорушень проти довкілля та окремих його елементів, 2) теоретико-прикладні проблеми визначення суспільно небезпечного діяння проти довкілля, 3) дискусії навколо питання щодо можливості визнання юридичних осіб суб'єктами правопорушень проти довкілля, 4) проблематика, пов'язана із спеціальним суб'єктом кримінальних правопорушень проти довкілля та окремих його елементів.	Нормативні акти: 1 – 4. Основна література: 7 – 15. Додаткова: 33 – 40.
Тема № 8: Сучасні доктрини про відповідальність за тероризм та кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності:		
	1) наукові погляди щодо сутності тероризму, рівні та відмітні риси тероризму, 2) відмежування тероризму від суміжних явищ дійсності та діянь, 3) наукові висновки стосовно суперечливості антитерористичного законодавства, 4) дискусія стосовно віднесення певних діянь до таких, що порушують громадський порядок або моральність, 5) загальна характеристика тенденцій щодо встановлення ознак складу хуліганства, 6) особливості суб'єкта втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність.	Нормативні акти: 1, 2, 3, 5 – 12, 14, 15, 17 – 20. Основна література: 7 – 15. Додаткова: 41 – 52.

5. Методи навчання

До методичних прийомів, які можуть використовуватись при проведенні занять, відносяться: демонстрація навчальних сюжетів з використанням мультимедійної апаратури; демонстрація текстової інформації у вигляді схем, таблиць.

6. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль:

1. Наукові погляди щодо кількості значень поняття «кримінальне право». Необхідність врахування у вирішенні цього питання положень п. 8 рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 р. № 15-рн/2004.

2. Предмет і метод кримінального законодавства, завдання та функції кримінального законодавства.

3. Загальна характеристика змісту кримінального права як галузі права. (принципи кримінального права, правозастосування та правотворчість у системі кримінального права як галузі права).

4. Джерела кримінального законодавства та кримінального права як галузі права.

5. Предмет науки кримінального права та методи науки кримінального права, співвідношення предмета і метода науки кримінального права з предметом і методом кримінального законодавства.

6. Кримінальне право як навчальна дисципліна. Особливості викладу навчального матеріалу певними науковцями.

7. Наукові погляди щодо підстав (умов, чинників) криміналізації та декриміналізації діянь.

8. Загальна характеристика принципів криміналізації та декриміналізації діянь. Співвідношення із загальними принципами кримінального права.

9. Класифікація принципів криміналізації та декриміналізації діянь.

10. Два наукові погляди на кримінальну відповідальність та визначення її у вузькому та широкому розуміннях.

11. Підстава кримінальної відповідальності, її матеріальний та процесуальний аспекти (компоненти). Фактична та юридична сторони матеріального аспекту (компоненту) підстави кримінальної відповідальності.

12. Загальна характеристика обставин, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності. Відмежування їх від обставин звільнення від кримінальної відповідальності.

13. Кримінальне правопорушення як вчинюване в реальній дійсності кримінально-протиправне посягання. Використання принципу «соціального натуралізму» для з'ясування сутності кримінального правопорушення (кримінально-протиправного посягання).

14. Ознаки та елементи кримінального правопорушення як вольового свідомого вчинку.

15. Загальне визначення кримінального правопорушення в законі про

кримінальну відповідальність. Співвідношення загального визначення з реально вчинюваним кримінальним правопорушенням.

16. Класифікація кримінальних правопорушень.

17. Поняття та види кримінальних проступків.

18. Поняття та види правомірного вчинку (правомірної поведінки) як різновиду обставин, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.

19. Поняття складу кримінального правопорушення. Співвідношення з реально вчинюваним кримінальним правопорушенням.

20. Ознаки складу кримінального правопорушення. Співвідношення з елементами реально вчинюваного кримінального правопорушення.

21. Сучасні доктрини про види складів кримінальних правопорушень.

22. Особливості складів кримінальних проступків.

23. Поняття та види кримінально-правової кваліфікації.

24. Підстави кримінально-правової кваліфікації: поняття та види.

25. Наукове визначення поняття та видів незакінченого кримінального правопорушення.

26. Особливості змісту поняття «готування до кримінального правопорушення» з урахуванням положень ч. 2 ст. 14 КК України. Правила застосування положень ст. 68 КК України та особливості їх застосування щодо діянь, момент закінчення яких встановлений законом на момент готування чи замаху.

27. Наукове визначення співучасті. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті.

28. Проблеми множинності в науці кримінального права.

29. Відмежування повторності кримінальних правопорушень від продовжуваного кримінального правопорушення.

30. Наукові погляди стосовно неточності поняття «сукупність кримінальних правопорушень» та заміни його поняттям «сукупність складів кримінальних правопорушень».

31. Соціальна обумовленість кримінально-правового забезпечення прав на об'єкти інтелектуальної власності. Співвідношення понять «результати творчої діяльності» та «засоби індивідуалізації товарів і послуг».

32. Проблема визнання предмету кримінального правопорушення щодо прав на об'єкти інтелектуальної власності.

33. Проблема встановлення суспільно небезпечних наслідків у разі порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності.

34. Критерії визначення порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності закінченим кримінальним правопорушенням.

35. Особливості характеристики психічної діяльності винного у разі порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності та питання відповідальності за необережне ставлення винного до самого факту порушення та спричиненої таким порушенням шкоди.

36. Ознаки спеціального суб'єкта кримінального правопорушення прав на

об'єкти інтелектуальної власності. Проблема щодо обґрунтованості вікового порогу кримінальної відповідальності за порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності. Наукова дискусія стосовно можливості визнання юридичних осіб суб'єктами порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності.

37. Особливості предмета кримінальних правопорушень, передбачених у Розділі VI Особливої частини КК України. Наукові погляди стосовно законодавчого визначення кримінальних правопорушень проти власності як приклад неточності назви цього Розділу, а також пропозиції щодо уточнення назви цього Розділу.

38. Зміст поняття «викрадення» та співвідношення його з поняттям «розкрадання», яке мало місце у колишньому вітчизняному кримінальному законодавстві та міститься у кодексах зарубіжних країн.

39. Крадіжка, грабіж та розбій як різновиди викрадення майна. Особливості предмета кримінального правопорушення при вчиненні цих діянь.

40. Особливості зарубіжного законодавства у частині криміналізації посягань на майно, які охоплюються поняттям «викрадення».

41. Особливості предмета кримінального правопорушення у складі вимагання. Наукові погляди щодо надзвичайно вузького змісту поняття «близькі родичі» у складі вимагання та доцільності заміни його терміном «близькі».

42. Визначення у сучасних доктринах підстав та умов встановлення кримінальної відповідальності за посягання як на довкілля в цілому так і окремі його елементи.

43. Різноманітність наукових поглядів на юридичну природу вчення про об'єкт кримінального правопорушення у контексті охорони довкілля в цілому так і окремих його елементів. Відмінність наукових підходів до встановлення предмета кримінальних правопорушень проти довкілля та окремих його елементів.

44. Сучасний погляд на визначення суспільно небезпечних наслідків посягань на довкілля та його окремі елементи. Критерії визначення посягання на довкілля та його окремі елементи закінченим кримінальним правопорушенням.

45. Особливості наукових точок зору на проблему розуміння суб'єкта кримінальних правопорушень проти довкілля. Наукові дискусії навколо питання щодо визнання юридичних осіб суб'єктами кримінально-протиправних посягань на довкілля та його окремі елементи.

46. Проблематика пов'язана із спеціальним суб'єктом кримінальних правопорушень проти довкілля та його окремих елементів.

47. Характеристика психічного ставлення винного у посяганні на довкілля та його окремі елементи у різних наукових поглядах сучасності. Наукові підходи та правозастосовний досвід у питанні встановлення видів вини у кримінальних правопорушеннях проти довкілля та його окремих елементів.

48. Покарання та інші заходи кримінально-правового характеру щодо

суб'єктів кримінальних правопорушень проти довкілля та окремих його елементів. Наукові позиції щодо доцільності застосування покарання у виді позбавлення волі за кримінальні правопорушення проти довкілля та окремі його елементи.

49. Наукові погляди про тероризм як складне, багатовимірне та багаторівневе явище реальної дійсності, рівні тероризму (тероризм у вузькому, широкому та найбільш широкому розумінні) та відмітні риси тероризму.

50. Відмежування тероризму від загальносоціальних явищ дійсності (терор, війна, агресія, геноцид).

51. Співвідношення терористичних злочинів та складів злочинів, за якими кваліфікуються терористичні діяння.

52. Відмежування терористичних злочинів від кримінально караних діянь з ознаками тероризування (вимагання, примушування до певних дій тощо).

53. Відмежування терористичних злочинів від суміжних насильницьких діянь (диверсія, піратство, бандитизм, умисне вбивство, вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб, хуліганство, вчинене із застосуванням вибухових речовин чи вибухових пристроїв).

54. Багатооб'єктність терористичних діянь. Співвідношення об'єктів терористичних діянь та їх ознак у відповідних складах злочинів. Мінливість ознак основного об'єкта у кримінальному законодавстві різних країн.

55. Складний характер діяння терористичної спрямованості. Основна та допоміжні дії терористичного діяння.

56. Особливості суб'єктивної сторони терористичних діянь. Ієрархія цілій терористичного діяння.

57. Суб'єкт терористичних діянь. Наукова дискусія стосовно можливості визнання суб'єктами терористичних діянь юридичних осіб або держави.

58. Зміст хуліганських діянь як кримінально-протиправних посягань, що вчиняються в реальній дійсності та їх види. Склади хуліганських кримінальних правопорушень та їх види.

59. Мінливий характер ознак складу хуліганства в історії вітчизняного законотворення. Загальна характеристика тенденцій щодо встановлення ознак складу хуліганства.

60. Поняття та види втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність. Особливості суб'єкта втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність.

7. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути: екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні

звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр} : 2$$

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97 – 100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
94 – 96			
90 – 93			
85 – 89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з двома-трьома незначними помилками.
80 – 84			
75 – 79			
70 – 74	Задовільно («зараховано»)	D	«Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
65 – 69			
60 – 64			
40 – 59	Незадовільно («не зараховано»)	E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
21 – 40			
1–20			
			«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , потрібні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
			«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний , потрібні практичні навички роботи несформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативні акти

1. Конституція України : Закон України від 24.06.1996 р. № 254к. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. № 3341-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03. 2003 р. № 638-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання : Закон України від 19.10.2000 р. № 2064-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14.10.2014 р. № 1702-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму від 16 травня 2005 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників від 17.12.1979 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
12. Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму від 09.12. 1999 р. . URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
13. Рішення Конституційного Суду України від 02.11.2004 № 15-рн/2004 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання). Справа № 1-33/2004. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
14. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 7. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

15. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 р. № 2. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
16. Про судову практику в справах про злочини проти власності : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 р. № 10. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
17. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинених стійкими злочинними об'єднаннями : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
18. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 р. № 3. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
19. Про судову практику у справах про хуліганство : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12.2006 р. № 10. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
20. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2004 р. № 2. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Навчальна література:

Основна література:

1. Основи методології та організації наукових досліджень : навчальний посібник / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
2. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 428 с.
3. Ємельянов В. П. Кримінальне право України. Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : науково-практичний посібник. Харків : Право, 2018. 142 с.
4. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / Ю. В. Александров, В. І. Антипов, М. В. Володько та ін.; відп. ред. Я. Ю. Кондратьєв; наук. ред. В. А. Клименко та М. І. Мельник. Київ : Правові джерела, 2012. 432 с.
5. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2015. 528 с.

6. Грищук В. К. Кримінальне право України. Загальна частина : навчальний посібник. Київ : Вид. дім «Ін Юре», 2016. 568 с.
7. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.
8. Кримінальне право. Особлива частина : підручник / О. О. Дудоров, Є. О. Письменський. Т.2. Луганськ: Вид-во «Елтон-2», 2012. 780 с.
9. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2015. 680 с.
10. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право : навчальний посібник / за ред. М. І. Хавронюка. Київ : Ваїте, 2014. 944 с.
11. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 704 с.
12. Кваліфікація злочинів : навчальний посібник / Г. М. Анісімов, О. О. Володіна, І. О. Зінченко та ін.; за ред. М. І. Панова. Харків : Право, 2016. 356 с.
13. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України : навчальний посібник / за ред. О. М. Литвинова. Харків : Константа, 2017. 448 с.
14. Шульга А. М., Павліковський В. І, Вапсва Ю. А. Кримінальне право України. Основні питання та відповіді : посібник. Харків : Майдан, 2014. 276 с.
15. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навчальний посібник / О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін., за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. Ю. В. Орлова; МВС України; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. 520 с.

Додаткова література:

1. Політика у сфері боротьби зі злочинністю України: теоретичні та практичні проблеми : монографія /за заг. ред. проф. П. Л. Фріса, та проф. В. Б. Харченка. Івано-Франківськ – Харків : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 419 с.
2. Ємельянов В. П. Окремі проблеми застосування нового Кримінального кодексу України // Право України. 2012. № 9. С. 109 – 111.
3. Панов М. І. Кримінальна відповідальність: поняття, принципи, підстава. Право України. 2012. № 8. С. 249 – 259.
4. Хряпінський П. В. Позитивна кримінальна відповідальність (зміст, форми та реалізація) : науковий нарис. Запоріжжя : ТОВ «КСК-альянс», 2011. 110 с.

5. Хряпінський П. В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України : навчальний посібник. Київ : Центр учб. літ., 2012. 192 с.
6. Ященко А. М. Обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності. Політика у сфері боротьби зі злочинністю: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 9 – 10 грудня 2016 р.). Івано-Франківськ, 2017. С. 140 – 145.
7. Ємельянов В. П. Деякі питання щодо визначення діянь кримінальними проступками // Злочинність та протидія їй в умовах сингулярності : зб. тез доп. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті члена Правління Кримінологічної асоціації України професора Тетяни Андріївни Денисової (м. Харків, 16 квіт. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кримінол. асоц. України. Харків : ХНУВС, 2021. С. 204 – 205.
8. Костенко О. М. Культура і закон – у протидії злу. Київ : Атіка, 2010. 352с.
9. Ємельянов В. П., Коростиленко А. В. Дискусійні питання щодо загального поняття об'єкта злочинів. Часопис Київського університету права. 2016. № 1. С. 255 – 259.
10. Берзін П. С. Злочинні наслідки: поняття, основні різновиди, кримінально-правове значення. Київ, Дакор, 2010. 736 с.
11. Магарін С. С., Бараненко Д. В. Суб'єкт злочину за новим кримінальним законодавством України : монографія / за ред. Є. Л. Стрельцова. Одеса: Астропринт, 2011. 104 с.
12. Сенаторов М. В. Потерпілий від злочину у кримінальному праві / за наук. ред. д. ю. н., проф., акад. НАПрН України В. І. Борисова. Харків : Право, 2016. 208 с.
13. Гуренко Д. Ю., Ємельянов В. П. Актуальні питання щодо вирішення суб'єкта злочинів. Часопис Київського університету права. 2015. № 2. С. 280 – 283.
14. Крижановський М. В., Ященко А. М. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Харків : Право, 2020. 264 с.
15. Вереша Р. В. Поняття вини як елемент змісту кримінального права України. Київ : Атіка, 2010. 224 с.
16. Воробей П. А. Кримінально-правове ставлення в вину. Київ : Атіка, 2010. 176 с.
17. Савченко А. В. Мотив і мотивація злочину. Київ : Атіка, 2012. 144 с.
18. Тихий В. П. Панов М. І. Злочин, його види та стадії : наук.-практ. комент. Київ : Прометей, 2010. 40 с.
19. Кваша О. О. Співучасть у злочині: структура та відповідальність. Київ : ІДП НАН України; РВВ ЛДУВС, 2013. 560 с.
20. Митрофанов І. І. Співучасть у злочині : навчальний посібник. Одеса : Фенікс, 2012. 208 с.
21. Лемешко О. М. Кримінально-правова оцінка потурання вчиненню злочину. Харків : ФІНН, 2013. 160 с.

22. Зінченко І. О., Тютюгін В. І. Множинність злочинів : поняття, види, призначення покарання. Харків : ФІНН, 2018. 336 с.
23. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності. Київ : Атіка, 2014. 208 с.
24. Лихова С. Я. Злочини у сфері реалізації громадських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина (розділ V Особливої частини КК України). Київ : Київськ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2016. 573 с.
25. Андрушко П. П. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності в Україні. Київ : Форум, 2014. 161 с.
26. Новсесян А. С. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності : монографія. Хмельницький : Хмельниц. ун-т управління та права, 2010. 192 с.
27. Харченко В. Б. Кримінально-правова охорона прав на результаті творчої діяльності та засоби індивідуалізації в Україні : монографія. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. 479 с.
28. Топчий В. В. Кримінально-правові та кримінологічні заходи запобігання злочинам у сфері інтелектуальної власності в Україні : монографія. Ірпінь: Ун-т ДФС України, 2019. 408 с.
29. Ємельянов В. П. Кваліфікація злочинів проти власності : навчальний посібник. Харків : Рубікон, 2010. 112 с.
30. Олійник П. В. Предмет злочинів проти власності : поняття, види, кримінально-правове значення. Харків : Право, 2011. 208 с.
31. Ємельянов М. В. Кримінальна відповідальність за шахрайство: монографія. Харків : Право, 2014. 176 с.
32. Хряпінський П. В., Чус. О. В. Кримінально-правова характеристика незаконного привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї. Дніпропетровськ, ДГУ Літограф, 2015. 245 с.
33. Гавриш С. Б. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні. Проблеми теорії, застосування та розвитку кримінального законодавства. Київ : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2012. 676 с.
34. Матвійчук В. К. Кримінально-правова охорона навколишнього природного середовища (кримінально-правове та кримінологічне дослідження). Київ : Азимут Україна, 2015. 464 с.
35. Митрофанов І. І., Локтионова В. В. Довкілля під охорону закону про кримінальну відповідальність : монографія. Кременчук : Видавець ПП Щербатих О. В., 2011. 420 с.
36. Злочини проти довкілля: кримінально-правова характеристика : практичний посібник / О. О. Дудоров, Д. В. Каменський, В. М. Комарницький, М. В. Комарницький, Р. О. Мовчан; за ред. О. О. Дудорова. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Є. О. Дідоренка, 2014. 616 с.
37. Шульга А. М. Злочини проти довкілля. Питання кваліфікації : науково-практичне видання. Харків : НикаНова, 2012. 192 с.

38. Шульга А. М. Кримінально-правова охорона земель від забруднення або псування : монографія. Харків : НикаНова, 2013. 256 с.
39. Шульга А. М. Земельні ресурси України під охороною закону про кримінальну відповідальність : монографія. Харків : Юрайт, 2019. 668 с.
40. Мовчан Р. О. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері земельних відносин: законодавство, доктрина, практика : монографія. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. 1152 с.
41. Вознюк А. А. Кримінально-правові ознаки організованих груп і злочинних організацій. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. 192 с.
42. Демидова Л. М. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації : монографія. Харків : СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2011. 256 с.
43. Тероризм: визначення і сутність : монографія / А. В. Коростиленко, Б. Д. Леонов, І. М. Рижов; за ред. В. В. Крутова, І. І. Мусієнка, В. П. Ємельянова. Київ : Нац. акад. СБУ, 2015. 192 с.
44. Ємельянов В. П. Антитерористичне законодавство: поняття, система, шляхи вдосконалення : монографія. Харків : Право, 2016. 88 с.
45. Ємельянов В.П. Кількісний склад терористичної групи чи терористичної організації згідно зі ст. 258-3 КК України // Держава і злочинність. Нові виклики в епоху постмодерну : зб. тез доп. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті віце-президента Кримінологічної асоціації України О. М. Литвака (м. Харків, 23 квіт. 2020 р.) // МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кримінол. асоц. України. Харків, 2020. С. 115 – 116.
46. Шамара О. В., Бантишев О. Ф., Чорний Р. Л. Протидія терористичній діяльності (кримінально-правові аспекти) : монографія. Київ : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2011. 160 с.
47. Кузнецов В. В. Кримінально-правова охорона громадського порядку та моральності в українському вимірі : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2012. 908 с.
48. Налуцишин В. В. Кримінальна відповідальність за хуліганство (ст. 296 КК України) : монографія. Харків: Харків юридичний, 2010. 252 с.
49. Івахненко О. А. Кримінальна відповідальність за хуліганські діяння: хуліганські злочини та склади злочинів : монографія / за ред. В. П. Ємельянова. Харків : Право, 2016. 184 с.
50. Топольскова І. О. Боротьба із втягненням неповнолітніх у злочинну або іншу антигромадську діяльність : монографія / наук. ред. д. ю. н., проф. В. П. Ємельянов. Луганськ: РВВ ЛАВС, 2013. 192 с.
51. Бандурка І. О. Захист дитинства в Україні: кримінально-правові та кримінологічні засади : монографія / за наук. ред. д. ю. н., проф. О. М. Литвинова. Харків: Золота миля, 2017. 432 с.
52. Велика українська юридична енциклопедія: У 20 томах. Том 17. Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. 1064 с.

Інформативні ресурси:

1. Законодавство України // Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
2. Президент України // Документи. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/all>.
3. Урядовий портал // Нормативно-правова база. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/npd/search>.
4. Єдиний державний реєстр судових рішень // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.